

eoss-conf.com



ISSUE  
N°94



EUROPEAN OPEN  
SCIENCE SPACE

COLLECTION OF SCIENTIFIC PAPERS



8<sup>TH</sup> INTERNATIONAL  
SCIENTIFIC  
AND PRACTICAL  
CONFERENCE

EVOLVING SCIENCE:  
THEORIES, DISCOVERIES  
AND PRACTICAL  
OUTCOMES

JUNE 29 – JULY 1, 2026, ZURICH, SWITZERLAND





**EUROPEAN OPEN  
SCIENCE SPACE**

---

Proceedings of the **8<sup>th</sup>** International Scientific  
and Practical Conference  
**"Evolving Science: Theories, Discoveries and  
Practical Outcomes"**  
June 29 – July 1, 2026  
Zurich, Switzerland

**Collection of Scientific Papers**

**Switzerland, 2026**

UDC 01.1

Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 8<sup>th</sup> International Scientific and Practical Conference «Evolving Science: Theories, Discoveries and Practical Outcomes» (June 29 – July 1, 2026, Zurich, Switzerland). European Open Science Space. 2026.

ISBN 979-8-89704-958-5 (series)

DOI 10.70286/EOSS-29.06.2026



The conference is included in the Academic Research Index ReserchBib International catalog of scientific conferences.



The conference is registered in the database of scientific and technical events of UkrISTEI to be held on the territory of Ukraine (Certificate №1071 dated 22.12.2025).



The materials of the conference are publicly available under the terms of the CC BY-NC 4.0 International license.

The materials of the collection are presented in the author's edition and printed in the original language. The authors of the published materials bear full responsibility for the authenticity of the given facts, proper names, geographical names, quotations, economic and statistical data, industry terminology, and other information.

ISBN 979-8-89704-958-5

# МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІДЕОЛОГІЧНИХ НАРАТИВІВ ТОТАЛІТАРИЗМУ В СУЧАСНІЙ ЦИФРОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ

**Братусь Іван Вікторович**

кандидат філологічних наук, доцент  
Кафедра образотворчого мистецтва,  
заступник декана з науково-методичної та навчальної роботи  
Факультет образотворчого мистецтва і дизайну  
Київський столичний університет  
імені Бориса Грінченка, Київ, Україна

Для нас питання реалізації ідеологічних наративів тоталітаризму становить певний науковий інтерес [1,2,3]. Та саме сьгоднішні теорії цифрової комунікації пояснюють багато явищ, знаходять в них закономірності та відтворюють широку картину проникнення ідей в медіапростір і «голови людей». Ми спробуємо коротко розглянути основні теорії з точки зору механізмів реалізації ідеологічних наративів тоталітаризму. Так теорія мережевого суспільства Мануеля Кастельса дозволяє розглядати цифровий простір як головне середовище формування, поширення та трансформації ідеологічних наративів. Згідно з концепцією Кастельса, сучасне суспільство організоване не навколо традиційних ієрархічних інституцій, а навколо мереж, які забезпечують циркуляцію інформації та визначають характер політичних, економічних і культурних процесів. У таких умовах боротьба за владу дедалі більше перетворюється на боротьбу за контроль над інформаційними потоками та символічними смислами.

Якщо в тоталітарних режимах ХХ століття ідеологічні наративи поширювалися через централізовані канали комунікації - пресу, радіо, кінематограф і телебачення, то в цифрову епоху їхня реалізація здійснюється через соціальні мережі, відеоплатформи, месенджери та інші мережеві ресурси. Водночас змінюються не лише технічні засоби поширення інформації, а й самі механізми її впливу. Алгоритми цифрових платформ здатні автоматично підсилювати повідомлення, які викликають сильні емоційні реакції, що створює сприятливі умови для поширення наративів, заснованих на страху, ненависті, героїзації або образі ворога. Таким чином, цифрові технології можуть відтворювати окремі принципи функціонування тоталітарної пропаганди, хоча й у значно складнішій та децентралізованій формі.

У контексті мережевого суспільства особливого значення набуває процес багаторазового відтворення повідомлень через різні цифрові канали. Один і той самий наратив може поширюватися одночасно через новинні ресурси, соціальні мережі, блоги, відеоконтент, меми та мережі анонімних акаунтів, створюючи ілюзію його природності та суспільного консенсусу. У такий спосіб відбувається

конструювання символічної реальності, у межах якої користувачі сприймають певні ідеологічні установки як очевидні та безальтернативні.

З позицій теорії мережевого суспільства також можна пояснити механізми формування колективної ідентичності. Через цифрові комунікації активно конструюються бінарні моделі сприйняття світу, засновані на протиставленні «своїх» і «чужих», «героїв» і «ворогів», «правильних» і «неправильних». Подібні моделі були характерними для тоталітарних ідеологій минулого, проте сьогодні вони адаптуються до нових технологічних умов та набувають форм мережевої взаємодії.

Особливого значення набуває також боротьба за історичну пам'ять. У цифровому середовищі тоталітарна спадщина існує не лише як об'єкт історичного осмислення, а й як джерело символів, міфів та образів, що використовуються для інтерпретації сучасних подій. Через меми, відео, цифрові реконструкції та інші форми медіаконтенту відбувається переосмислення минулого, яке може використовуватися для легітимації певних політичних позицій або мобілізації суспільства.

Альтернативне пояснення реалізації тоталітарних наративів пропонує теорія медіа як продовження людини, розроблена Маршаллом Маклюеном. Центральною тезою його концепції є вислів «медіум є повідомленням», який означає, що на суспільство впливає не лише зміст інформації, а й сама форма її передачі. Відповідно, для розуміння механізмів реалізації тоталітарних наративів у цифровому середовищі важливо аналізувати не тільки пропагандистські повідомлення, але й особливості цифрових платформ, через які вони поширюються.

Теорія Маклюена дозволяє пояснити, чому одна й та сама ідеологічна ідея може набувати різної ефективності залежно від платформи поширення. Наприклад, соціальні мережі стимулюють швидке споживання коротких повідомлень, візуальних образів та емоційно насиченого контенту. У таких умовах складні політичні концепції трансформуються у прості гасла, символи, меми або короткі відеоролики. Таким чином, сама структура цифрового медіасередовища сприяє поширенню спрощених моделей сприйняття, які часто характерні для тоталітарної пропаганди.

Особливого значення набуває візуальний аспект цифрової комунікації. Маклюен вважав, що медіа не лише передають інформацію, а й формують нові моделі чуттєвого досвіду. У сучасному цифровому просторі це проявляється через домінування зображень, відео та графічних елементів над текстом. У результаті тоталітарні наративи реалізуються не тільки через словесні повідомлення, а й через систему візуальних кодів: образи лідерів, символіку державної величі, героїчні сюжети, образи ворога, історичні міфи та емоційно насичені візуальні метафори.

З точки зору теорії медіа важливим є також те, що цифрові платформи створюють ефект постійної присутності інформації в житті людини. Соціальні мережі інтегровані в повсякденну діяльність користувачів, тому ідеологічні

повідомлення сприймаються не як зовнішня пропаганда, а як частина звичного інформаційного середовища. Це суттєво відрізняє сучасні механізми реалізації наративів від класичних тоталітарних моделей, де джерело пропаганди було чітко ідентифікованим.

Цифрові платформи суттєво трансформують традиційні інструменти тоталітарної комунікації. Плакат перетворюється на мем або цифровий банер, політична агітація - на вірусний контент, масові кампанії - на алгоритмічно керовані інформаційні потоки. Відповідно, реалізація ідеологічних наративів відбувається не лише через зміст повідомлень, а й через специфіку цифрового середовища, яке визначає способи їхнього створення, поширення та сприйняття.

Теорія Маршалла Маклюена дозволяє розглядати сучасну цифрову комунікацію не як нейтральний канал передачі інформації, а як активний чинник формування ідеологічних смислів. У цьому контексті механізми реалізації ідеологічних наративів тоталітаризму пов'язані не тільки з їхнім змістовим наповненням, але й з особливостями цифрових медіа, які визначають характер сприйняття, інтерпретації та поширення інформації в сучасному суспільстві.

Важливе значення має теорія цифрової культури, яка розглядає цифрові технології не лише як технічні засоби передачі інформації, а як нове культурне середовище, у межах якого формуються специфічні способи мислення, комунікації та виробництва смислів. Представники цифрової гуманітаристики наголошують, що цифровий простір створює власну систему символів, міфів, візуальних образів і соціальних практик, які впливають на процеси формування суспільної свідомості та колективної пам'яті.

З позицій теорії цифрової культури сучасна комунікація відбувається не просто через цифрові технології, а всередині особливого культурного середовища, що має власну логіку функціонування. Соціальні мережі, відеоплатформи, онлайн-спільноти та інтерактивні сервіси формують нові способи взаємодії між людьми та створюють умови для виникнення нових форм культурного досвіду. У такому середовищі ідеологічні наративи тоталітаризму не лише поширюються, а й адаптуються до нових культурних кодів та форматів комунікації.

Важливим аспектом є також здатність цифрової культури створювати нові міфологічні конструкції. Цифрові платформи забезпечують швидке поширення образів і повідомлень, які поступово набувають статусу символічних істин для певних спільнот. У цьому контексті тоталітарні ідеологи можуть функціонувати не лише як історична спадщина, а як елементи сучасної цифрової міфотворчості. Образи героїв, ворогів, історичної місії, національної винятковості чи колективної загрози трансформуються відповідно до логіки цифрового середовища та стають складовою нових культурних наративів.

Теорія цифрової культури також дозволяє пояснити зміну характеру комунікації. На відміну від традиційних медіа, цифровий простір характеризується високим рівнем інтерактивності. Користувачі не лише споживають інформацію, а й беруть участь у її створенні, інтерпретації та

поширенні. Саме тому реалізація ідеологічних наративів відбувається через складну систему взаємодії між авторами контенту, платформами та аудиторією. У результаті тоталітарні смисли можуть набувати нових форм залежно від особливостей цифрових спільнот і культурних практик.

Теорія алгоритмічного управління сформувалася в межах сучасних досліджень цифрових платформ, соціальних мереж та алгоритмічних систем. Ця теорія виходить із того, що в цифровому суспільстві значна частина комунікативних процесів регулюється не безпосередньо людиною, а алгоритмами, які визначають порядок відображення інформації, формують індивідуальні інформаційні стрічки та впливають на видимість контенту. Таким чином, алгоритми стають важливими посередниками між повідомленням і аудиторією, набуваючи здатності впливати на процеси формування суспільної думки та колективних уявлень.

З позицій теорії алгоритмічного управління поширення ідеологічних наративів у цифровому середовищі залежить не лише від змісту повідомлень, а й від механізмів їхнього алгоритмічного просування. Соціальні мережі використовують складні системи аналізу поведінки користувачів, які відбирають контент відповідно до попередніх інтересів, уподобань та реакцій аудиторії. У результаті людина отримує не повну картину інформаційного простору, а лише ту його частину, яку алгоритми вважають найбільш релевантною або привабливою. Такий принцип організації цифрової комунікації створює сприятливі умови для поширення маніпулятивних повідомлень та ідеологічно забарвлених наративів.

Особливого значення це набуває у випадку тоталітарних наративів, які традиційно ґрунтуються на емоційній мобілізації аудиторії, створенні образу ворога, культивуванні страху тощо. Алгоритми цифрових платформ часто надають перевагу саме такому контенту, оскільки він викликає активну взаємодію користувачів у вигляді переглядів, коментарів, поширень та реакцій. Внаслідок цього повідомлення, що апелюють до сильних емоцій, отримують додаткову видимість і швидше поширюються в мережі.

Теорія алгоритмічного управління також дозволяє пояснити феномен так званих інформаційних бульбашок та «ехо-камер». Алгоритми поступово формують для користувача середовище, у якому переважають повідомлення, що підтверджують його вже наявні переконання. У такому просторі альтернативні погляди майже не представлені або сприймаються як ворожі. Подібний механізм сприяє закріпленню бінарних моделей мислення.

У контексті сучасних інформаційних війн алгоритми виступають не лише технічним інструментом сортування інформації, а й одним із чинників формування інформаційного порядку денного. Вони визначають, які події стають помітними для аудиторії, які образи набувають популярності, а які залишаються поза увагою. Саме тому реалізація ідеологічних наративів дедалі більше залежить від здатності адаптуватися до логіки алгоритмічних систем та використовувати їхні механізми для досягнення максимальної видимості.

Теорія алгоритмічного управління дає змогу розглядати механізми реалізації ідеологічних наративів тоталітаризму як процес взаємодії між змістом повідомлень, поведінкою користувачів та алгоритмами цифрових платформ. У сучасній цифровій комунікації поширення ідеологічних смислів дедалі більше визначається не лише діяльністю їхніх творців, а й алгоритмічними системами, які регулюють видимість інформації, формують інформаційні середовища та впливають на способи сприйняття соціальної й політичної реальності.

Отже, розглянуті теоретичні підходи дозволяють дійти висновку, що механізми реалізації ідеологічних наративів у цифрову епоху суттєво трансформуються порівняно з класичними тоталітарними моделями. Якщо раніше ключову роль відігравали централізовані інституції пропаганди, то сьогодні ідеологічний вплив розподіляється в мережевих структурах, алгоритмічно опосередковується та вбудовується в повсякденні практики цифрової комунікації. У результаті ідеологічні конструкції набувають динамічного, фрагментованого та вірусного характеру, адаптуючись до умов цифрового середовища та змінюючи способи формування колективних уявлень і соціальної реальності.

### **Список використаних джерел**

1. Братусь І. В. Сучасні технології збереження історичної спадщини України // Гілея: науковий вісник. 2013. № 68(1). С. 249–252.
2. Братусь І. В. Трансформація тоталітарної спадщини в цифровій риториці сучасних інформаційних війн // The Future of Science: Emerging Research and Technological Innovations: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Гельсінкі, Фінляндія, 22–24 червня 2026 р.). Helsinki, 2026. С. 114 - 117.
3. Gizun A., Hriha V., Zharova O., Monashenko A., Bratus I. Information and psychological confrontation in Belarus during the revolutionary events since the beginning of August 2020 // Proceedings of the 2nd International Conference on Conflict Management in Global Information Networks (CMiGiN 2022). 2022. Vol. 3530. P. 266–279.